

неформального (з огляду існування такого явища, як злочинна субкультура) статусу або виконанням соціальних ролей, тобто це ті моменти, що стосуються віктимності соціально-правової природи покарання у виді позбавлення волі, його складових елементів та спільноти осіб, якою виступають установи виконання покарань і СІЗО (це і один з елементів віктимізації в УВП та СІЗО).

У науці відрізняють віктимізацію на індивідуальному рівні від конкретного злочину та віктимізацію на статичному рівні від злочинності, а також тієї її частини, що існує в місцях позбавлення волі. У кримінологічній літературі (В. Я. Рибальська) склалась обґрунтована позиція, згідно з якою до важливих показників злочинності мають включатись усі сукупні наслідки, які настали в разі вчинення злочинних дій за певний період.

РОЛЬ ПОТЕРПЛОГО ВІД ЗЛОЧИНУ В КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ТА ПЕНАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ДІЯНЬ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Дудко Є.В., здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС

Охман О.В., здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС

Необхідність постановки вищеназваного питання як окремого предмета дослідження обумовлена як потребами вивчення генезису рецидивної злочинності в Україні в цілому, так і в установах виконання покарань зокрема. Як у зв'язку з цим зауважив А.І. Алексєєв, є всі підстави говорити про підвищену суспільну небезпеку останньої, оскільки "...кримінально карані діяння в даному випадку вчиняються безпосередньо в процесі виконання покарання за попередні злочини, в умовах ізоляції засуджених, посиленого нагляду за ними, що свідчить про вперте ігнорування кримінально-правових заборон".

Крім цього, у контексті того, що рівень як рецидивної злочинності в Україні в цілому (більше 22% у структурі загальної), так і рівень злочинності в УВП (до 5 %) щорічно є постійними, що є одним з результатів неадекватної реакції держави і суспільства на це суспільно небезпечне явище, виникає нагальне завдання щодо боротьби з ним на всіх напрямках, з використанням більш ефективних форм і засобів, включаючи віктимологічне запобігання злочинам у місцях позбавлення волі. Тим більше, як правильно зробив висновок А. П. Закалюк, що злочинність засуджених, які перебувають в УВП, є особливим різновидом (підсистемою) більш широкої системи рецидивної злочинності, яка, зі свого боку, є підсистемою ще ширшої системи злочинності загалом .

Саме тому злочинність засуджених зберігає загальні ознаки й характеристики злочинності в цілому. Водночас вона має свої специфічні ознаки та характеристики, чим зумовлюються й особливості запобігання та загалом протидії цим злочинам.

Виходячи з вимог ст. 3 Конституції України про те, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнається в Україні найвищою соціальною цінністю, варто погодитися з П.Л. Фрісом щодо того, що забезпечення безпеки особи, прав і свобод людини і громадянина від злочинних посягань є одним із найбільш важливих напрямів сучасної політики у сфері боротьби зі злочинністю, завданням якої в підсумку є досягнення мети зниження рівня злочинності в державі.

Аналогічні підходи щодо захисту законних прав та інтересів засуджених закріплені в ст.7 КВК України “Основи правового статусу засуджених”, у якій, зокрема, визначено таке: “Держава поважає і охороняє права, свободи і законні інтереси засуджених, забезпечує необхідні умови для їх виправлення і ресоціалізації, соціальну і правову захищеність та їх особисту безпеку”.

Це повною мірою стосується й захисту прав потерпілих від злочину, оскільки це є об'єкти, інтереси яких мають отримати всебічну охорону з боку держави. Як щодо цього влучно зауважила Т. А. Леснієвські-Костарьова, “... у ході активних реформ кримінального законодавства та змін самих засад і пріоритетів кримінально-правової політики проблема охорони інтересів потерпілого набула особливої актуальності”.

Основними методами кримінально-правової політики в цьому напрямі є криміналізація (визнання діяння злочином) та пеналізація (визначення системи й видів кримінальних покарань) суспільно небезпечних діянь. Крім цього, ряд учених небезпідставно серед методів зазначеного виду політики у сфері протидії злочинності називають диференціацію кримінальної відповідальності.

Враховуючи, що у структурі злочинності в місцях позбавлення волі майже 50% займають злочини, пов'язані зі злісною непокорю вимогам адміністрації виправної установи (ст. 391 КК України), ця проблематика є дуже актуальною.

ВІКТИМОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ БОРТЬБИ З РЕЦИДИВНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Тернавська А.А., студент курсу КМ-2Б юридичного факультету
ННІЗН НАВС

На сучасному етапі розвитку суспільства важливою ознакою правової держави є забезпечення реалізації головних прав її громадян шляхом створення відповідних соціально-економічних умов, з одного